

Vergaderjaar 2023–2024

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

FZ

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 januari 2024

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan van de Raad Algemene Zaken van 29 januari 2024.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H.G.J. Bruins Slot

GEANNOTEEERDE AGENDA RAAD ALGEMENE ZAKEN VAN 29 januari 2024

Op maandag 29 januari a.s. vindt in Brussel de Raad Algemene Zaken (RAZ) plaats. Op de agenda staan het pakket voorstellen over het verdedigen van de democratie in de Europese Unie (*Defence of Democracy*-pakket), de prioriteiten van het Belgisch Voorzitterschap, en de landenspecifieke rechtsstaatsrapportages. Verder zal mogelijk een informele lunch plaatsvinden over de opkomst bij de EP-verkiezingen. De Minister van Buitenlandse Zaken is verhinderd deel te nemen aan deze RAZ; de Permanent Vertegenwoordiger bij de EU zal Nederland vertegenwoordigen.

Defence of Democracy

Tijdens de RAZ zal het *Defence of Democracy*-pakket (DoDp)¹ worden gepresenteerd. Daarna zullen lidstaten in de gelegenheid worden gesteld een eerste reactie te geven. Dit pakket werd op 12 december 2023 gepresenteerd door de Europese Commissie en bestaat uit (1) een richtlijn betreffende de transparantieplichtingen voor belangenvertegenwoordigers namens derde landen, (2) een aanbeveling over inclusieve en veerkrachtige verkiezingsprocessen in de EU en (3) een aanbeveling over het bevorderen van maatschappelijke betrokkenheid in openbare beleidsvormingsprocessen. Met deze bespreking beoogt het Belgisch voorzitterschap een eerste oriënterend debat over het gehele pakket. Er is geen besluitvorming voorzien. Het kabinet verwelkomt het doel van het pakket, namelijk het aanmoedigen van burgerparticipatie, vergroten van maatschappelijke betrokkenheid en het tegengaan van de dreiging van buitenlandse inmenging. De volledige positie van het kabinet wordt verder toegelicht in de BNC-fiches die volgens de informatieafspraken spoedig aan uw Kamer worden verzonden.

Prioriteiten Belgisch Voorzitterschap

Het Belgisch EU-voorzitterschap zal tijdens de RAZ stilstaan bij haar zes hoofdprioriteiten²: 1) De rechtsstaat, democratie en eenheid verdedigen; 2) Het concurrentievermogen van de EU versterken; 3) De groene en rechtvaardige transitie bevorderen; 4) De sociale en gezondheidsagenda versterken; 5) Mensen en grenzen beschermen en 6) Europa als wereldspeler promoten. Tijdens de volgende bijeenkomsten van de RAZ wil het Belgisch EU-voorzitterschap aandacht besteden aan dossiers als de rechtsstaat en Europese democratie. Het kabinet kan zich gelet op de huidige internationale context goed vinden in deze prioriteiten en kijkt uit naar de verdere samenwerking met het voorzitterschap.

Landenspecifieke Rechtsstaatsrapportages

Tijdens de RAZ wordt in het kader van het rechtsstaatmechanisme de landenspecifieke dialoog voortgezet waarmee de Raad in 2020 is begonnen.³ De waarde en het nut van deze rechtsstaatdialogen werd tijdens de RAZ van 12 december 2023 nogmaals onderschreven.⁴ De landenspecifieke dialogen worden gevoerd op basis van de landenhoofdstukken uit de rechtsstaatrapporten van de Commissie. Uw Kamer ontving

¹ Verdediging van de democratie – Commissie stelt voor om licht te werpen op heimelijke buitenlandse beïnvloeding, persbericht Europese Commissie.

² Programma van het voorzitterschap (europa.eu)

³ Zie voor verdere toelichting rechtsstaatmechanisme Kamerstukken II 2021/22, 21 501-02, nr. 2426.

⁴ Verslag Raad Algemene Zaken, Kamerstukken II 2023/24, nr. 21 501-02, nr. 2795.

op 8 september 2023 de kabinetsreactie op het rechtsstaatrappport 2023⁵ dat op 5 juli 2023 werd gepubliceerd.⁶

Het kabinet kan zich in algemene zin vinden in de constatering die de Commissie doet in de geagendeerde landenhoofdstukken, inclusief de opgenomen aanbevelingen.

Frankrijk

Frankrijk heeft verschillende maatregelen getroffen om de kwaliteit en efficiëntie van het justitiële systeem te verbeteren. Er zijn bijvoorbeeld significante stappen gezet om te verzekeren dat er voldoende personele ondersteuning is en het proces van digitalisering van juridische procedures is opnieuw verder gevorderd. Daarnaast is vooruitgang geboekt op het gebied van corruptiebestrijding door de implementatie van het nationale corruptieplan. Constitutionele hervormingen van het tuchtrecht en de benoemingsprocedures van openbare aanklagers zijn, als gevolg van het ontbreken van een politieke meerderheid, echter niet verder gevorderd. Ook hebben beperkte ontwikkelingen plaatsgevonden op het gebied van de regulering van lobbyactiviteiten en de verbetering van de transparantie van de media. De Commissie beveelt Frankrijk onder meer aan om te zorgen dat regels op het gebied van lobbyactiviteiten consistent worden toegepast op alle relevante actoren, en stappen te ondernemen om de transparantie van media-eigendom te verbeteren.

Spanje

Uit het rechtsstaatrappport blijkt dat Spanje op verschillende vlakken positieve stappen heeft gezet door de voorbereiding van wetgeving op het gebied van lobbyen, het verstrekken van extra middelen ter versterking van het Commissariaat voor de Media en het verbeteren van toegang tot overheidsinformatie. Daarentegen bestaan grote zorgen vanwege de stagnatie bij de vernieuwing van de Raad voor de Rechtspraak, wiens mandaat 5 jaar geleden al is verlopen. Ook is het benoemingsstelsel nog niet aangepast. Verder is weinig vooruitgang geboekt op het versterken van de autonomie van de openbare aanklager. Op het gebied van corruptiebestrijding beveelt de Commissie Spanje onder meer aan om stappen te ondernemen om de duur van onderzoeken en vervolgingen aan te pakken. Daarnaast beveelt de Commissie aan om regelgeving op het gebied van belangenverstremgeling van topambtenaren aan te scherpen en om door te gaan met de verbetering van de toegang tot overheidsinformatie.

Italië

Uit het rechtsstaatrappport volgt dat Italië op verschillende vlakken positieve vooruitgang heeft geboekt. De civiele en strafrechtelijke hervormingen, die erop gericht zijn om de efficiëntie van het justitiële stelsel te vergroten, zijn verder gebracht door het aannemen van implementatiewetgeving. Ook is significante vooruitgang geboekt op het gebied van de digitalisering van het justitiële systeem. Daarnaast zijn stappen gezet in de bestrijding van corruptie, door middel van een nieuw anti-corruptieplan, en de digitalisering en verbeterde uitwisseling van informatie tussen betrokken actoren. Er is wetgeving in voorbereiding om een lobby-register op te zetten en in de Senaat hebben hoorzittingen plaatsgevonden over donaties aan politieke organisaties. Er bestaat een wettelijk kader voor de bescherming van journalisten, maar de Commissie

⁵ Kamerstukken II 2022/23, 21 501-02, nr. 2772.

⁶ 2023 Rule of Law Report – Communication and country chapters – European Commission (europa.eu).

constateert ook een toename in het aantal bekende gevallen van strategisch procederen tegen journalisten. Italië wordt aanbevolen om de herziening van het regime tegen laster en smaad en de bescherming van de professionele geheimhouding en journalistieke bronnen voort te zetten. Ook beveelt de Commissie Italië aan om verder werk te maken van de oprichting van een nationaal mensenrechteninstituut.

Kroatië

In Kroatië zijn positieve stappen gezet om corruptie aan te pakken en de integriteit van het openbaar bestuur te versterken. Zo heeft Kroatië zich gecommitteerd aan wetgeving omtrent het tegengaan van omkoping van buitenlandse ambtenaren, en het voortzetten van effectief onderzoek naar corruptiegevallen op hoog niveau. Ook is wetgeving over lobbyen in publieke consultatie gebracht. Wat betreft het justitiële systeem zijn er positieve stappen gezet door het afschaffen van de veiligheidscontroles van rechters en advocaten van de staat. Wel bestaat het beeld dat de rechterlijke onafhankelijkheid beperkingen kent en er zijn vragen over de efficiëntie en de kwaliteit van het justitiële systeem. Kroatië wordt onder meer aanbevolen om anti-corruptie procedures efficiënter te maken en structurele maatregelen te treffen ten aanzien van de bezoldiging van rechters, advocaten van de staat en de juridische ondersteunende medewerkers, in overeenstemming met de Europese standaarden. Ook beveelt de Commissie Kroatië aan om verdere stappen te zetten om strategische rechtszaken (SLAPP) tegen journalisten aan te pakken, zoals door het evalueren van de bestaande bepalingen op het gebied van smaad.

Zoals gebruikelijk, zal Nederland op dit punt in Benelux-verband optreden. In de gezamenlijke interventie zullen de positieve stappen worden benoemd, maar ook zorgen worden geuit over de onderwerpen waarop nog geen of beperkte vooruitgang is geboekt. Hierop zullen betreffende lidstaten bevraagd worden.

Informele lunch over EP-verkiezingen

Mogelijk zal tijdens de lunch een informele uitwisseling plaatsvinden over de voorbereiding van de verkiezingen van het Europees parlement (EP) van 6–9 juni a.s. met focus op verhoging van de verkiezingsopkomst. Indien opportuun zal Nederland daarbij uitdragen het belang van een hoge opkomst te onderschrijven ten behoeve van de democratische legitimiteit van het EP.